

Persconferentie ERSA – 6 september 2012 Kruibeke

Toespraak Marc van den Abeelen, voorzitter Raad van Bestuur Aquafin NV

Mevrouw de minister

Mijnheer de burgemeester

Beste genodigden

Het project hier in Kruibeke zal de geschiedenis ingaan als het laatste puzzelstukje voor het behalen van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater in Vlaanderen. U vraagt zich natuurlijk af waarom u dan nog moest omrijden voor de werf. Dat komt enerzijds omdat de bovenbouw nog moet afgewerkt worden, maar anderzijds ook omdat wij op het laatste moment nog een duiker moeten plaatsen om twee collectoren met elkaar te verbinden. Die verbinding is er nu via een tijdelijke bypass buiten de koker, waardoor het afvalwater wel degelijk getransporteerd wordt naar de zuivering in Temse.

Vandaag vieren wij dan wel de overeenstemming met de Richtlijn, maar het is duidelijk dat de deadlines die Europa voorop stelde voor Vlaanderen veel te krap waren. Tegen 1998 moesten alle agglomeraties met meer dan 10.000 inwoners gesaneerd zijn en tegen 2005 alle agglomeraties tussen 2.000 en 10.000 inwoners. Op het ogenblik dat Europa deze Richtlijn oplegde aan haar lidstaten, behoorde Vlaanderen tot de slechtste leerlingen van de klas. Amper 30 % van het huishoudelijk afvalwater werd op dat moment gezuiverd. Tot dan was er in Vlaanderen ongecoördineerd geïnvesteerd geweest in riolering, waardoor veel belangrijke riolen gewoon in de waterloop loosden en niet op een RWZI waren aangesloten. Alleen in de kustgebieden was de waterzuiveringsinfrastructuur al op een redelijk niveau uitgebouwd, met het oog op het toerisme. Van tertiaire zuivering, de verwijdering van fosfor en stikstof, was echter nauwelijks of geen sprake.

Met de oprichting van Aquafin in 1990, wilde het Vlaamse Gewest versneld werk maken van de uitbouw van de bovengemeentelijke zuiveringsinfrastructuur. De eerste investeringsprogramma's bestonden uit projecten die klaar lagen om uitgevoerd te worden, nog zonder veel samenhang. Kort daarna werd de werkwijze ingevoerd zoals ze vandaag nog steeds bestaat: op basis van voorstellen van Aquafin stelt de Vlaamse Milieumaatschappij een rollend vijfjarenprogramma op. Daarbij werd in de eerste plaats gekeken naar het creëren van aaneengesloten netwerken, het werken van afwaarts naar opwaarts binnen een zuiveringsgebied en van opwaarts naar afwaarts binnen een rivierbekken.

Om zo snel mogelijk het afvalwater van zo veel mogelijk inwoners aan te sluiten op een waterzuivering, lag de nadruk in de beginjaren op de bouw van grote rioolwaterzuiveringsinstallaties. Toch ging de aandacht meteen ook naar de kleinere agglomeraties tussen 2.000 en 10.000 inwoners. Dat we vandaag voldoen aan de volledige Richtlijn, amper een jaar nadat we in orde waren met het eerste deel, is daar het bewijs van.

De historische achterstand die Vlaanderen had inzake waterzuiveringsinfrastructuur, was echter niet de enige reden waarom we de deadlines van de Richtlijn niet konden halen. Wie Vlaanderen vanuit de lucht bekijkt, valt het meteen op dat lintbebouwing letterlijk de rode draad is in onze ruimtelijke ordening. Daardoor zijn er erg veel kilometers leidingen nodig, en moet de lange weg naar een collectieve zuiveringsinstallatie vaak overbrugd worden met constructies zoals pompstations en persleidingen. Vandaag beheert Aquafin in onze toch wel kleine regio maar liefst 5.059 km leidingen, 1.292 pompstations en 263 rioolwaterzuiveringsinstallaties. Ook dat gegeven maakt waterzuivering in Vlaanderen een erg complexe aangelegenheid.

Vanuit het Vlaamse Gewest heeft Aquafin altijd de nodige steun gekregen in zijn ambitieuze opdracht. Op het moment dat België in 2004 een eerste veroordeling opliep voor het niet halen van het eerste deel van de Richtlijn, waren nog tientallen projecten schijnbaar uitzichtloos geblokkeerd. Het beleid heeft toen beslist een versnelling hoger te schakelen door de cruciale projecten op shortlists te plaatsen en van kortbij op te volgen. Ik heb het dan over de ERSA-P en de ERSA-Pbis lijsten. Via een maandelijks overleg tussen het kabinet, de VMM en Aquafin werd kort op de bal gespeeld om de knelpunten in deze projecten weg te werken. Bijkomend werden een aantal maatregelen genomen om de uitvoeringstermijnen te verkorten waardoor er in de periode 2005-2006 erg veel projecten konden uitgevoerd worden. De uitvoerige en regelmatige rapportering van de vooruitgang in het Vlaamse Gewest sinds dan, zijn voor de Europese Commissie duidelijk een positief element dat ze hopelijk meeneemt wanneer België als lidstaat alsnog zou veroordeeld worden.

De Richtlijn Stedelijk Afvalwater zegt niet alleen dat de infrastructuur voor de waterzuivering moet uitgebouwd zijn, ze legt ook verplichtingen op aan de beheerders van de waterzuiveringsinstallaties. Europa legt strikte normen op waaraan het gezuiverd afvalwater moet voldoen aan de uitstroom van de RWZI. De lidstaten staan zelf in voor de controles, in Vlaanderen is dat de taak van de VMM. Samen met Aquafin heeft de Vlaamse Milieumaatschappij hiertoe een indicatorenkader ontwikkeld, waaruit vijf fundamentele zaken kunnen afgeleid worden:

- Functioneren de belangrijke pompstations op het rioolstelsel zoals het moet?
- Werken de overstorten op het rioolstelsel niet meer dan verwacht?
- Wordt de capaciteit van de pompen en vijzels van de RWZI's voldoende benut?
- Wordt het water op de RWZI's voldoende gezuiverd?
- Speelt Aquafin goed in op incidenten die zich voordoen in de waterzuiveringsinfrastructuur?

Deze indicatoren worden berekend voor de zuiveringsgebieden met meer dan 10.000 inwoners, dat is zo'n 90 % van alle Vlamingen die op termijn op de centrale zuiveringsinfrastructuur aangesloten zullen zijn. Het indicatorenkader geeft dan ook een goed beeld van de kwaliteit van de waterzuivering in Vlaanderen, die overigens echt wel uitblinkt in vergelijking met de meeste van onze buurlanden. Al onze installaties voor meer dan 2.000 inwoners zijn uitgerust voor nutriëntverwijdering, wat betekent dat ze ook fosfor en stikstof uit het afvalwater halen. Nog uniek voor Europa en zelfs in de wereld, is dat op meer dan 80 % van de Vlaamse zuiveringsinstallaties het volledige debiet afvalwater dat binnenkomt, biologisch gezuiverd. Elders wordt misschien wel evenveel debiet afvalwater binnengetrokken, maar wordt meestal een gedeelte tijdelijk gestockeerd in een regenbezinktank om het nadien voorbezonden te laten overstorten naar de beek.

Voor de impact van onze waterzuiveringsinfrastructuur op de waterlopen, geef ik graag het woord aan Alain Vandelannoote, milieucoördinator van Aquafin.